

Een betreurde held rust in deze tombe

Grafsteen aan buitenzijde Sint-Jan

Harry Boekwijt

Aan een steunbeer van het noordelijke transept van de Sint-Jan is op ca. 2 meter hoogte boven maaiveld een hardstenen plaat met smeedijzeren beugels bevestigd. Hierop is de volgende, sterk verweerde en deels verdwenen tekst gehakt:

A LA MEMOIRE

*De Jean Claude Mercier, Chef de la (73) Demi -
(Brigade) Infanterie Française
Né à Bourbonne-les Bains le 27 Février 1(76) 9
Décédé à (Bois-le-Duc) le 12 Brumaire AN (VIII)
A La Suite des (Blessures) qu'Il Avait Recues en
Nord – Hollande
à l'Affaire du 16 Vendemiaire Contre Les Anglo-Russes*

*Soldats de Tous Les Rangs, Arretez et Pleurez
Un Heros Regretté Repose en Cette Tombe
Ses Talens, Ses Vertues Forment Son Hécatombe*

Vertaling:

TER NAGEDACHTENIS

*Van Jean Claude Mercier, bevelhebber van de Franse
(73e) halve infanterie (brigade)
Geboren te Bourbonne-les-Bains op 27 februari
1 (76) 9
Overleden in ('s-Hertogenbosch) op 12e Brumaire,
Jaar (VIII)
Ten gevolge van (verwondingen) die hij heeft
opgelopen in Noord-Holland
Tijdens de gebeurtenissen van de 16e Vendemiaire
tegen de Engelsen-Russen*

*Soldaten van alle rangen, sta stil en ween
Een betreurde held rust in deze tombe
Hij offerde zijn talenten en deugden*

De steen tegen de steunbeer van het noordelijk transept.
(Foto: BAM)

Gedeelte van de Gedenksteen.
(Foto: BAM)

Het betreft hier een gedenksteen/grafsteen van een Frans bevelhebber uit de Bataafse tijd (1794-1810) toen de Christelijke jaartelling was vervangen door een nieuwe, gerekend vanaf het jaar 1792 uit de Franse revolutie. De maanden waren vernoemd naar de landbouw of natuurverschijnselen, zoals in dit geval Merciers sterfdatum op de 12e *Brumaire*, oftewel 12e dag van de mistmaand = 3 november. De genoemde gebeurtenissen van de 16e *Vendémiaire* vonden eerder plaats op de 16e van de wijn-oogstmaand = 7 oktober. Het revolutionaire jaartal is niet meer leesbaar, maar is zeker het jaar VIII, d.w.z. 1799, uitgaande van de historische gebeurtenissen waarnaar op de steen wordt verwezen en gegevens uit het Stadsarchief¹: het zogeheten 'kistenboek', oftewel de administratie van de doodskistenmakers en met name ook de registers van het Sint-Janskerkhof vormen hierbij een welkome aanvullende bron van gegevens.

In 1799 vond een grootschalige en bloedige militaire operatie plaats in Noord-Holland, waarin de op de steen betreunde held Jean Claude Mercier als legeraanvoerder van de Franse 73e halve infanteriebrigade heeft meegevochten. Deze begon op 27 augustus met een invasie van geallieerde (Engels-Russische) legers bij Den Helder en had als doel de Bataafse republiek te bevrijden van de Franse overheersing. Aan geallieerde zijde vocht ook prins Willem van Oranje (de latere Koning Willem I) mee. De invasie werd bestreden door de Bataafse troepen onder Daendels (1e divisie) en Dumonceau (2e divisie) en diverse Franse eenheden, waaronder die van Mercier, onder opperbevel van generaal Brune. In totaal waren ca. 35.000 geallieerden bij de invasie betrokken en ca. 23.500 Bataafs-Franse soldaten.

Na aanvankelijk geallieerd succes werd de opmars in zuidelijke richting op 6 en 7 oktober gestuit in de omgeving van Alkmaar (bij Castricum en Akersloot). De Engelse en Russische legers werden gedwongen om een wapenstilstand te sluiten en verlieten het land onverrichterzake. In totaal zijn naar schatting 20.000 soldaten gesneuveld. De behaalde overwinning is door de Fransen uiteraard breed uitgemeten en is dan ook op de Arc de Triomphe in Parijs gememoreerd met de naam 'Alcmaer'.

Commandant Mercier zal bij Akersloot ernstig gewond zijn geraakt en daarna naar 's-Hertogenbosch zijn vervoerd (vermoedelijk was zijn infanteriebrigade hier in het garnizoen gelegerd). Hij heeft blijkbaar nog een kleine maand geleefd voordat hij aan zijn verwondingen bezweek. In het eerder genoemde 'Kistenboek' wordt melding gemaakt van de doodskist voor *een chef Merchee, 28 jaar*. Zijn vermelde leeftijd is echter niet geheel in overeenstemming met het op de steen vermelde geboortejaar (1769). In het register van de begravingen op het Sint-Janskerkhof wordt vermeld: *7 november 1799, Mercier, Chef van de 73½ Brigade van de Fransen*. Vier dagen na zijn overlijden is Mercier op het kerkhof bij de Sint-Jan begraven, in nabijheid van de plaquette. Deze kan echter (opnieuw?) tegen de steunbeer van het noordelijke transept zijn geplaatst tijdens de ingrijpende uitwendige restauratie van het transept omstreeks het jaar 1860. Hierdoor is het onzeker of Mercier daadwerkelijk op deze plaats werd begraven. De in slechte staat verkerende steen zal worden geconserveerd als onderdeel van de uitwendige restauratie van de Sint-Jan.

Noot

¹ Met dank aan dr. A. Vos, Stadsarchief 's-Hertogenbosch.

Bossche Noot

Zondagsheiliging

Toen na september 1629 de rollen waren omgedraaid en er gereformeerde stadsbestuurders in het stadhuis zaten en gereformeerde mannen en vrouwen in de Sint-Jan veranderde 'het klimaat' in de stad. Zeker het eerste decennium na 1629 hamerde de kerkenraad

op zaken als de zondagsheiliging. Het stadhuis ging daar in die eerste jaren in mee. Zo dienden de herbergen op zondag gesloten te zijn. Was dit nieuw beleid? Nee! De contra-reformatorische geestelijkheid had het ook niet zo op allerlei frivoliteiten. Of het stadsbestuur scherp naar de clerus luisterde is de vraag, maar in novem-

ber 1608 werd wel een bevel uitgevaardigd dat op zaterdag de straten moesten worden schoongeveegd en dat het verboden was na het kleppen van de klok van de Sint-Annakapel in de herbergen drank te schenken. (Stadsrekening 1608-1609)

AV